

خداشناسی

www.ketab.ir
(هستی‌شناسی توحیدی)

سرشناسه: مطهری، مرتضی، ۱۲۹۸ - ۱۳۵۸.

عنوان و نام پدیدآور: خداشناسی (هستی‌شناسی توحیدی)/مؤلف مرتضی مطهری؛
[کاری از دبیرخانه بینش مطهر].

مشخصات نشر: تهران: بینش مطهر، ۱۴۰۰.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۷۹۵-۰۴-۲

وضعیت فهرست‌بندی: فیفا

موضوع: مطهری، مرتضی، ۱۲۹۸ - ۱۳۵۸. -- نظریه درباره خداشناسی

موضوع: توحید

شناسه افزوده: موسسه فرهنگی بینش مطهر. دبیرخانه

رده‌بندی کنگره: BP۲۳۳/۷

رده‌بندی دیوئی: ۲۹۷/۹۹۸

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۰۹۶۱۰

خداشناسی

(هستی‌شناسی توحیدی)

مؤلف: متفکر شهید استاد مرتضی مطهری رحمته الله علیه

چاپخانه: مرکز چاپ و نشر اسراء

ناشر: بینش مطهر

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰ شمارگان: ۵۰۰ قیمت: ۴۸۰۰۰ تومان

* لطفاً نظرات ارزشمند خود را به دبیرخانه بینش مطهر یا به آدرس

hashemi4693@gmail.com ارسال نمایید.

* جهت راه اندازی طرح و هماهنگی امور مربوطه با دبیرخانه تماس حاصل فرمایید.

دبیرخانه تماس حاصل فرمایید.

آدرس: تهران، خیابان دکتر شریعتی، نرسیده به میدان قدس، خیابان رضایی، خیابان جورابچی،

کوچه عابدی، بن‌بست اطلسی، پلاک ۹۰، موسسه فرهنگی بینش مطهر.

تلفن: ۰۲۱-۲۲۲۳۸۰۴۹ و ۰۲۱-۲۲۶۷۶۵۳۸ و ۰۲۱-۲۲۶۷۶۵۳۸

آدرس سایت: www.bineshemotahar.ir

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
فصل اول: جهان‌بینی توحید	
۱۷	 درس اول: جهان‌بینی
۱۷	 که سوالات انگیزشی و امتحانی
۱۸	 جهان‌احساسی و جهان‌شناسی
۱۹	 انواع جهان‌بینی
۱۹	 جهان‌بینی علمی
۲۲	 جهان‌بینی فلسفی
۲۳	 جهان‌بینی مذهبی
۲۴	 معیار خوبی جهان‌بینی
۲۵	 جهان‌بینی توحیدی
۲۶	 جهان‌بینی اسلامی
۲۸	 درس دوم: جهان‌بینی واقع‌گرا
۲۸	 که سوالات انگیزشی و امتحانی
۲۹	 خدا واقعیت مطلق و مبدأ هستی
۳۰	 ۱. محدودیت
۳۰	 ۲. تغییر
۳۰	 ۳. وابستگی
۳۱	 ۴. نیازمندی
۳۱	 ۵. نسبیّت
۳۳	 صفات خدا
۳۴	 یگانگی خدا
۳۶	 عبادت و پرستش
۳۶	 تعریف پرستش
۳۷	 روح عبادت و پرستش
۳۹	 درس سوم: مراتب و درجات توحید
۳۹	 که سوالات انگیزشی و امتحانی
۴۰	 ۱. توحید ذاتی
۴۱	 ۲. توحید صفاتی

۴۲	۳. توحید افعالی
۴۳	۴. توحید در عبادت
۴۶	درس چهارم: مراتب و درجات شرک
۴۶	کدام سوالات انگیزشی و امتحانی
۴۷	الف. شرک ذاتی و خاستگاه آن
۴۹	ب. شرک در خالقیت
۵۰	ج. شرک صفاتی
۵۰	د. شرک در پرستش
۵۳	درس پنجم: مرز توحید و شرک
۵۳	کدام سوالات انگیزشی و امتحانی
۵۴	نظریه اشاعره و معتزله و نقد آن
۵۵	نقد و بررسی نظریه فرقه وهابیت
۶۱	ویژگی اقوال و افعال شرک آمیز
۶۱	صدق و اخلاص
۶۲	معنای صحیح «کار برای خدا»

فصل دوم: استدلال قرآن به مسئله حیات بر توحید

۶۵	درس ششم: سنت عجیب زنده کردن و میراندن
۶۵	کدام سوالات انگیزشی و امتحانی
۶۷	حیات، واقعی است برتر از ماده
۶۸	آیا حیات خاصیت ماده است؟
۶۹	نظام و سنت موجود
۷۰	جستجوی خدا در معلومات نه در مجهولات
۷۲	مسئله آغاز حیات
۷۲	داروین و نفخه الهی
۷۳	داستان آدم در قرآن

فصل سوم: اثبات وجود خدا

۷۷	درس هفتم: مقدمات اثبات خدا
۷۷	کدام سوالات انگیزشی و امتحانی
۷۸	ایمان به غیب
۷۹	مقدمه اول: اهمیت طرح صحیح مسئله
۷۹	پاسخ به یک شبهه

۸۰	طرح صحیح مسئله توحید
۸۳	مقدمه دوم: بررسی اثبات پذیر یا اثبات ناپذیر بودن وجود خدا
۸۴	مقدمه سوم: بی ارتباطی توحید با متاهی یا نامتناهی بودن زمان و مکان
۸۷	درس هشتم: راه فطرت
۸۷	که سوالات انگیزشی و امتحانی
۸۸	راه روانی یا فطری
۹۰	راه فطرت در قرآن
۹۲	راه فطرت از نظر علمای جدید
۹۸	تقویت حس خداجویی
۹۹	راه علمی یا شبه فلسفی
۱۰۰	اقسام راه های شبه فلسفی
۱۰۱	تبیین راه های شبه فلسفی با مثال
۱۰۳	درس نهم: برهان نظم (۱)
۱۰۳	که سوالات انگیزشی و امتحانی
۱۰۴	برهان نظم
۱۰۴	معنی نظم در خلقت
۱۰۵	عدم انکار نظم فاعلی توسط مادیون
۱۰۶	نظم مورد اختلاف مادیون و الهیون
۱۱۱	تحلیل و بررسی نظم ناشی از علت غایی
۱۱۲	نقش علم تجربی در فهم وجود علت غایی
۱۱۳	درس دهم: برهان نظم (۲)
۱۱۳	که سوالات انگیزشی و امتحانی
۱۱۴	نظم ناشی از علت غایی
۱۱۵	آیا در عالم تصادف وجود دارد؟
۱۱۸	نسبی بودن تصادف در عالم
۱۱۹	تقریر قدما از برهان نظم
۱۲۱	برهان هدایت
۱۲۳	جبر علیت
۱۲۴	درس یازدهم: راه هدایت موجودات (۲)
۱۲۴	که سوالات انگیزشی و امتحانی
۱۲۵	برهان هدایت

۱۲۶	تفکیک میان راه هدایت و راه نظم
۱۲۸	نظم، خلق و هدایت در قرآن
۱۲۸	۱. آیات سوره طه
۱۲۹	۲. آیات سوره اعلی
۱۲۹	۳. آیه سوره شعراء
۱۲۹	۴. آیات سوره علق
۱۳۱	طرح فلسفی مسئله هدایت
۱۳۱	انطباق با محیط
۱۳۲	اصل «ترمیم ساختمان»
۱۳۳	هدایت در جمادات
۱۳۳	۱. دیدگاه قرآن
۱۳۴	۲. نظر علوم درباره هدایت در جمادات
۱۳۶	هدایت در حیوان و انسان
۱۴۱	درس دوازدهم: راه هدایت موجودات (۲)
۱۴۱	کچ سوالات انگیزشی و امتحانی
۱۴۳	علت‌های چهارگانه
۱۴۳	علت غایی از نظر مادیون و الهیون
۱۴۴	مناطق وجود علت غایی
۱۴۵	بی‌ابتکار بودن ماده
۱۴۷	ابتکار و انتخاب در ذی‌حیات‌ها
۱۴۸	نمونه‌هایی از هدایت‌های مرموز در حیوانات
۱۵۰	هدایت‌ها و الهامات اخلاقی در انسان
۱۵۲	حدیثی از امام صادق (ع)
۱۵۳	تعبیر دیگری از قرآن
۱۵۵	درس سیزدهم: راه هدایت موجودات (۳)
۱۵۵	کچ سوالات انگیزشی و امتحانی
۱۵۶	منشأ علوم استدلالی و تجربی
۱۵۶	استدلال و قیاس منطقی
۱۵۷	«الهام» عاملی دیگر در پیدایش معلومات
۱۵۸	الهام و اشراق از دیدگاه علمای قدیم و جدید
۱۶۱	مکتب مشاء و مکتب اشراق

علم اشراقی در قرآن و احادیث	۱۶۱
رؤیا و خواب دیدن	۱۶۳
ارزش درمانی خارج کردن خاطرات گذشته	۱۶۴
پیوند میان خواب و ضمیر ناخودآگاه	۱۶۵
رؤیا و اسرار مکتوم	۱۶۶
رؤیا و رابطه آن با حوادث آینده	۱۶۷
تعبیر خواب در قرآن	۱۷۰
درس چهاردهم: راه خلقت	۱۷۲
کچھ سوالات انگیزشی و امتحانی	۱۷۲
حدوث و قدم عالم	۱۷۳
اختلاف نظر حکمای الهی و متکلمین	۱۷۴
تقریر نظریه حکما	۱۷۴
تلازم اعتقاد به خداوند و حدوث عالم در افکار اروپایی ها	۱۷۶
نظر قرآن در باب حدوث با قدم عالم	۱۷۶
حرکت جوهری	۱۷۸
پیدایش عالم و حرکت جوهری	۱۷۹
درس پانزدهم: راه‌های عقلانی و فلسفی (۱)	۱۸۰
کچھ سوالات انگیزشی و امتحانی	۱۸۰
برهان «محرک اول»	۱۸۲
خدشه‌ای بر برهان «محرک اول»	۱۸۳
برهان «سینوی»	۱۸۳
بیان خواجه نصیر	۱۸۶
براهین فلسفی، مکمل راه نظم و فطرت	۱۹۰
درس شانزدهم: راه‌های عقلانی و فلسفی (۲)	۱۹۵
کچھ سوالات انگیزشی و امتحانی	۱۹۵
ناتوانی روش علمی صرف در اثبات وجود خدا	۱۹۶
برهان وجودی آنسلم	۱۹۸
فرضیه دکارت	۱۹۹
رد این فرضیه توسط بوعلی	۲۰۰
<u>دلیل دکارت در اثبات وجود خدا</u>	۲۰۱
سخن کانت در رد «برهان وجودی»	۲۰۲

بسم الله الرحمن الرحيم

پس از حمد و تسبیح خدای تعالی، سلام و درود خویش را به روان پاک استاد شهید مرتضی مطهری نثار می‌داریم که با شعاع فروزان خود، مردگان را حیات بخشید و به ظلمت‌ها نور افشاند، معلم شهیدی که پس از گذشت چند دهه از شهادتشان آثار و مآثر باقیمانده از آن فقید سعید همچنان از طراوت و سرزندگی خاصی برخوردار بوده و جوابگوی بسیاری از مسائل و نیازهای فکری جامعه می‌باشد. از این رو ولی معظم فقیه آثار ایشان را به عنوان مبنای فکری نظام جمهوری اسلامی معرفی نموده است.

در طول سالیان پس از شهادت ایشان در تنظیم و چاپ آثار استاد، زحمات زیادی صورت پذیرفته که جای تقدیر و تشکر دارد؛ اما با توجه به تجربه مستمر طرح مطالعاتی آثار شهید مطهری و بازخورد نظرات مخاطبین و اندیشه‌جویان، لزوم بازنگری در نحوه چینش مطالب استاد، مشهود می‌باشد؛ بنا به ضرورت فوق دبیرخانه پیش مطهر اقدام به بازنگری و بازسازی آثار ایشان نموده است.

ویژگی‌های کتاب خداشناسی

۱- کتاب حاضر سی و پنجمین کتاب طرح مطالعاتی است. بعد از آنکه در کتاب «معرفت اسلامی» به مبحث شناخت‌شناسی پرداخته شد و نمونه‌هایی از معرفت اخلاقی و

عرفانی مورد توجه قرار گرفت، بحث اساسی و ریشه‌ای خداشناسی و هستی‌شناسی توحیدی در این کتاب ارائه می‌شود و پس از آن بنا به تجلی صفات خداوند عادل حکیم، کتاب‌های عدل و قدر و جامعه و تاریخ مطرح می‌گردد.

۲- این کتاب حاوی سه فصل می‌باشد:

در فصل اول کتاب ابتدا به جهان‌بینی و معیار خوبی آنها پرداخته و مراتب توحید و شرک را نیز معرفی نموده است.

فصل دوم کتاب به یک سخنرانی از استاد اختصاص یافته که از طریق موضوع حیات به اثبات صانع پرداخته است.

فصل سوم کتاب شامل یک مقدمه و نه درس در زمینه راه‌های اثبات خداوند و دو درس در خصوص شبهات وجود خدا (که به بررسی مسئله تکامل انواع می‌پردازد) می‌باشد.

لازم به ذکر است که به جهت رعایت تناسب حجم بعضاً مباحث کم‌ارتباط‌تر و پرسش و پاسخ‌هایی که در انتهای درس‌ها بوده، حذف شده‌اند.

۳- مطالب این کتاب در کتاب‌های جهان‌بینی توحیدی، بیست گفتار، توحید و یادداشت‌ها از انتشارات صدرا قابل یگیری می‌باشد.

۴- به منظور استفاده هرچه بیشتر اندیشه جوانان از مطالب استاد شهید، مباحث به صورت درسی ارائه شده و در ابتدای هر درس سئوالات انگیزشی آن نیز آورده شده است.

۵- آن قسمت از یادداشت‌های استاد که مطالب جدیدی علاوه بر مطالب کتاب داشته، در پاورقی قسمت مرتبط آورده و با عنوان یادداشت استاد متمایز شده است.

و همچنین مطالب دیگر از سایر آثار استاد شهید که حاوی مطلب جدید و مرتبط با موضوع بحث بوده است، به عنوان «مطلب تکمیلی» در پاورقی آورده شده است.

۶- مطالعه، مباحثه و تدریس این کتاب برای ۴ هفته در نظر گرفته شده است و برنامه زمان‌بندی مطالعاتی و مقرری این کتاب به شرح زیر می‌باشد:

هفته اول	دروس اول تا ششم	۵۸ صفحه
هفته دوم	دروس هفتم تا دهم	۴۶ صفحه
هفته سوم	دروس یازدهم تا چهاردهم	۵۵ صفحه
هفته چهارم	دروس پانزدهم تا هجدهم	۵۳ صفحه